

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพ ด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านความสามารถในการยืดหยุ่น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 ตามตำแหน่งและประเภทของโรงเรียน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 96 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนปกติ 66 คน โรงเรียนในฝัน 30 คน รวม 96 คน ครูโรงเรียนปกติ 864 คน ครูโรงเรียนในฝัน 900 คน รวม 1,764 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางการสุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p. 607-608) ในกลุ่มผู้บริหารใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 96 คน ในกลุ่มครู จำนวน 1,764 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง ครู จำนวน 316 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 จำนวน 4 ด้าน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง และประเภทของโรงเรียน เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ใน 4 ด้าน คือ ด้านประสิทธิภาพ ด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต ด้านความสามารถในการปรับตัว และด้านความสามารถในการยืดหยุ่น

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนปกติร้อยละ 68.75 โรงเรียนในฝัน ร้อยละ 31.25 และครูที่อยู่ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนปกติ ร้อยละ 49.05 โรงเรียนในฝัน ร้อยละ 50.95

5.1.2 ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5.1.3 ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านประสิทธิภาพ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5.1.4 ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านปริมาณและผลผลิต ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5.1.5 ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านความสามารถในการปรับตัว ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5.1.6 ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านความสามารถในการยืดหยุ่น ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

5.1.7 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.1.8 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาการบริหารขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 มีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปราย ดังนี้ คือ

5.2.1 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับสูงสุดรายด้าน คือ 1) ด้านความสามารถในการยืดหยุ่น อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ 2) ด้านความสามารถในการปรับตัว 3) ด้านปริมาณและคุณภาพของผลผลิต 4) ด้านประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุณี มุขพรหม (2545, หน้า 50) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล เปี่ยมศรี (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนใจ สืบทิม (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิปัทม์ สุวรรณโชติ (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ที่พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพนัสนิคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำตา ราชมณี (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ในการบริหารงานทุกงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นการปรับเปลี่ยนทางการศึกษาในลักษณะองค์รวม ทั้งแนวคิด โครงสร้างและกระบวนการในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้นำองค์กร จึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทการบริหารสถานศึกษา ตามแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ พ.ศ.2542 ซึ่งมุ่งเร่งรัดปฏิรูปการบริหารภาครัฐในองค์รวม โดยสถานศึกษา นับเป็น

หน่วยงานหนึ่งที่ต้องปรับบทบาท ภารกิจ และวิธีการบริหารจัดการให้เป็นการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) เพื่อรองรับการกระจายอำนาจที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่จะเป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Based Management : RBM) มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีตัวชี้วัดความสำเร็จของงานอย่างเป็นรูปธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการยืดหยุ่น สามารถบริหารระบบงบประมาณเป็นระบบที่มุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting) ปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานบุคคลให้เป็นระบบที่เน้นความรู้ความสามารถ (Competency Based) และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานให้ยึดมั่นในจรรยาบรรณ ค่านิยมสร้างสรรค์ การปรับเปลี่ยนยังเกี่ยวข้อง สัมพันธ์กับบริบทของกระแสสังคมอื่นที่กำลังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน ทั้งกระแสประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรการปรับภาพราชการในภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ในภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

5.2.2 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านประสิทธิภาพ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิตรา ระโหฐาน (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพกิจ กงบูรณ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย ของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย อยู่สำแดงกิจ (2538, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์ ศรีสุขพันธ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาเป็นเป้าหมายและถือเป็นเรื่องหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา การปรับเปลี่ยนแนวคิด โครงสร้างการบริหารและกระบวนการในการจัดการศึกษาล้วนต้องการให้ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งสิ้น นอกจากนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมีมากมายทั้งภาครัฐและเอกชน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ทั้งระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47) นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 48) บนหลักการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา จะปรากฏผลของคุณภาพหลายด้าน อาทิ ผลการจัดการ โรงเรียน คุณภาพนักเรียน ผลการจัดการเรียนการสอนของครู ความพึงพอใจ ความเข้าใจและการสนับสนุนของผู้ปกครอง ความสามารถของคณะกรรมการสถานศึกษา

5.2.3 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ด้านปริมาณและผลผลิต ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ระโหฐาน (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญรัตน์ แสงดี (2532, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การประเมินสมรรถภาพและผลของการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหาร ตลอดจนขวัญกำลังใจของครู คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของชุมชนที่มีต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยะ ม่วงนนทศรี (2541, บทคัดย่อ)

ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย ที่พบว่า แนวทางการปรับปรุงการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพกิจ กงบุราณ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์ ศรีสุขพันธ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จและก้าวหน้า ให้นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้อัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำวิชาชีพในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องทำงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และองค์กร หน่วยงานต่างๆ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้วิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำและทิศทางการโรงเรียน และดำเนินการบริหารให้โรงเรียนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นมาตรฐานในการเรียนการสอน ให้โอกาสการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและส่งเสริมตามศักยภาพของแต่ละบุคคล รับผิดชอบต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดำเนินการให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารต้องดำเนินการให้ชุมชนมีพันธะสัญญากับโรงเรียนในวงกว้าง โดยวิธีการพัฒนาและรักษาเครือข่ายกับองค์กรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น โรงเรียนอื่นในท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาส่วนท้องถิ่น สถาบันอุดมศึกษา องค์กรเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ มีการเรียนรู้อย่างมีระเบียบวินัย ดำเนินการบริหารงานประจำวัน จัดองค์กร โรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงาน ซึ่งในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของโรงเรียน ความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพ ปัจจัยซึ่งมีส่วนสำคัญในการให้การศึกษามีคุณภาพ ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ กลวิธีในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลวิธีในการส่งเสริมจิตใจ ศิลธรรม การพัฒนาทางสังคมและพฤติกรรมอันดีของนักเรียน กลวิธีในการบรรลุเป้าหมายในการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ วิธีการประยุกต์ใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีการเรียนการสอนและการพัฒนา วิธีการใช้ข้อมูลในการเปรียบเทียบ พร้อมกับการนำข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียนในอดีตมาใช้เพื่อประโยชน์ในการ

กำหนดเป้าหมายและกำหนดเกณฑ์ที่จะต้องพัฒนานักเรียน ข้อบังคับและรูปแบบในการจัดทำและประเมินหลักสูตร วิธีการสอนและประเมินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการใช้สารสนเทศ เทคโนโลยีและการสื่อสาร อิทธิพลของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา และเทคโนโลยีที่มีต่อ กลวิธีการวางแผน และการนำแผนของโรงเรียนไปปฏิบัติ รูปแบบภาวะผู้นำ การนำภาวะผู้นำไปปฏิบัติ และผลกระทบของภาวะผู้นำในบริบทต่างๆ ภายในโรงเรียน การจัดการและกฎหมายต่างๆ เช่น กฎหมายการจ้างงาน กฎหมายการบริหารงานบุคคล ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก โรงเรียน การเงินและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของสังคม การมอบนโยบายระดับชาติและระเบียบอื่น ๆ การนำข้อมูลข่าวสารจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากหน่วยราชการ และสมาคมต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในโรงเรียน กรอบนโยบายเกี่ยวกับกฎหมายของการศึกษา ความสำคัญของกฎหมายการศึกษาที่มีต่อภาระหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

5.2.4 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 ด้านความสามารถในการปรับตัว ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ ลอร์เลส (Lawless, 1979, p.38) กล่าวว่าตัวบ่งชี้ประสิทธิผลขององค์กรมี 5 อย่าง ได้แก่ ความสามารถในการผลิต ขวัญ การปฏิบัติตามแบบอย่าง การปรับตัว และความเป็นปึกแผ่นขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ เดสเลอร์ (Dessler, 1986, p. 68-69) กล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการปรับตัว เปลี่ยนแปลง พัฒนาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และความสามารถในการประสานสัมพันธ์ของสมาชิกในโรงเรียน เพื่อรวมพลังให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนใจ สืบทิม (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ศึกษาประสิทธิผลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ที่พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา ระโหฐาน (2543, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ที่พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานผู้บริหารการศึกษา ของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวมปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญรัตน์ แสงดี (2532, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การประเมินสมรรถภาพและผลของการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหาร อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัยของอารยะ ม่วงนนทศรี (2541, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเลย ที่พบว่า แนวทางการปรับปรุงการ

บริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพกิจ กงบูราน (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง มีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2537, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิพัฒน์ ศรีสุขพันธ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมภูมิ ธีรวิวัฒน์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นสถานศึกษา ต้องปรับตัวเพื่อสนองตอบนโยบายด้านการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา ทั้งการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการ ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน และปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้นครูจึงมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงการปรับเปลี่ยนทักษะและคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ทักษะภาวะผู้นำ คือ ความสามารถที่จะชักนำบุคลากรให้ปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ทักษะการตัดสินใจ คือความสามารถในการสืบสวน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ทักษะในการสื่อสาร คือ ความสามารถในการอธิบายความคิดได้อย่างชัดเจนและสามารถเข้าใจในทัศนะของบุคคลอื่น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีการปรับกลวิธีการกำหนดทิศทางและการพัฒนาโรงเรียนเป็น 4 ด้าน คือ 1) การเรียนการสอน 2) การบริหารบุคลากร 3) บริหารบุคลากรและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 4) ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้

5.2.5 ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 ด้านความสามารถในการยืดหยุ่น ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร เจริญสุข (2538, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาสมรรถภาพของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่พบว่า

สรรรภาพของผู้บริหารโรงเรียนด้านความรู้เรื่อง มนุษย์สัมพันธ์ การปฏิบัติงานร่วมกันอยู่ในระดับ
 มาก สรรรภาพของผู้บริหารโรงเรียนด้านทักษะในการสร้างภาวะผู้นำแก่ครูอยู่ในระดับมาก
 สรรรภาพของผู้บริหารโรงเรียนด้านคุณลักษณะเป็นผู้มีมนุษย์สัมพันธ์ดีอยู่ในระดับมาก
 สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพัฒน์ ศรีสุขพันธ์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษา
 พฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
 จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก
 สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย อยู่สำแดงกิจ (2538, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษา
 พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
 นครราชสีมา ที่พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านพฤติกรรมด้านการวางแผน
 การอำนวยความสะดวก การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การประสานงานอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย
 ของสมภูมิ รวิวรรณ (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาการใช้ทักษะการบริหารงาน
 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็น
 เกี่ยวกับการใช้ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
 ประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ด้านเทคนิค อยู่ในระดับมาก
 สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร เจริญสุข (2538, บทคัดย่อ) ได้
 ทำการศึกษา เรื่อง การศึกษาสรรรภาพของผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย ที่พบว่า สรรรภาพของผู้บริหารโรงเรียนด้านความรู้
 ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้เรื่องมนุษย์สัมพันธ์ การปฏิบัติงานร่วมกันอยู่ในระดับมาก สรรรภาพ
 ของผู้บริหารโรงเรียนด้านทักษะ ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างภาวะผู้นำแก่ครูอยู่ในระดับ
 มาก สรรรภาพของผู้บริหารโรงเรียนด้านคุณลักษณะ ผู้บริหารเป็นผู้มีคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ดี
 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ งานศึกษาวิจัยในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมาเกี่ยวกับการใช้อำนาจ
 จากตำแหน่งหน้าที่และอิทธิพลของผู้บริหารในการสื่อสารสัมพันธ์กับครู ทำให้เกิดแนวคิดการบริหาร
 โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การศึกษาของกลุ่มชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพของผู้บริหารอยู่ที่การใช้อิทธิ
 ผลด้านดีต่อครูซึ่งได้ผลมากกว่าการใช้อำนาจหน้าที่ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการ
 ยืดหยุ่น อิชเชอร์วูด (Issherwood, 1973, p. 105) พบว่า ผู้บริหารที่มีบุคลิกดี มีความชำนาญและ
 มนุษย์สัมพันธ์ดี จะทำให้ครูมีความภักดีต่อผู้บริหารและงานปฏิบัติ มีความสุขในการทำงาน
 งานวิจัยศึกษาพบว่า ผู้บริหารที่ทำให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชื่อมั่นในความสามารถของครู
 จะช่วยให้ครูมีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ การสร้างความไว้วางใจเป็นกุญแจสำคัญในทักษะ
 ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีนวัตกรรมใหม่ๆ และได้รับการยกย่องชมเชยอย่างจริงจัง

จากผู้บริหารจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารที่มีความยืดหยุ่น สามารถชี้แจงอธิบายแก่ครูโดยตรงถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติในวิชาชีพก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในตัวครู

การศึกษาวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ใช้อิทธิพลและอำนาจอย่างไม่เป็นทางการ โดยใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิควิชาการจะได้ผลดีกว่าการสั่งการตามตำแหน่ง ผู้บริหารที่พยายามชี้แจงค่านิยมของโรงเรียน มีทักษะปฏิบัติสัมพันธ์ ช่วยเหลือให้ครูเห็นวิสัยทัศน์ จะมีอิทธิพลด้านดีต่อครู เชพเพิร์ด (Sheppard, 1996, p. 84) พบว่าการพัฒนาวิชาชีพให้แก่ครูเป็นพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่มีอิทธิพลด้านดีต่อครูทั้งระดับประถมและมัธยมศึกษา จากงานวิจัยระยะหลังนี้พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความยืดหยุ่นสร้างรากฐานสัมพันธ์ภาพระหว่างพฤติกรรมความเป็นผู้นำกับวัฒนธรรมของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีนวัตกรรม และมีความร่วมมือกันเป็นอย่างดีภายในโรงเรียน

5.2.6 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสัน ศรีมานะศักดิ์ (2537,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพกิจ กงบูราน (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการศึกษาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า ความคิดเห็นระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้บริหาร มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำตา ราชมณี (2537,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครพนม ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน ประเมินการมีส่วนร่วมของครู และปัญหาของการมีส่วนร่วม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางในการวิจัยเรื่องโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและการปฏิรูปโรงเรียนระหว่างทศวรรษ 70-80 ทำให้เกิดความสนใจอย่างกว้างขวางที่จะศึกษาผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น งานวิจัยในระยะ 20 ปีที่ผ่านมาเน้นคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เช่น ความคิดริเริ่ม ความมั่นใจ การทนต่อสิ่งที่ยากจะเข้าใจ ความสามารถในการวิเคราะห์ ความสามารถในการแสวงหาแหล่งทรัพยากร วิสัยทัศน์ ความสามารถในการใช้วิธีการตามแนวประชาธิปไตย – การมีส่วนร่วม ความสามารถในการฟัง ความสามารถในการจับประเด็น

ของปัญหา มีลักษณะเปิดเผย ทักษะในการบริหารเวลา มีความคาดหวังในการทำงานสูง มีความรู้เรื่องหลักสูตร และความสามารถในการจัดหาทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Blasé, 1987; Blumberg and Greenfield, 1986; Bossert, Dwyer, Rowan and Lee, 1982; Brady, 1985; Brookover and Lezottle, 1977; Edmonds, 1982; Hallinger and Murphy, 1987; Hannaway and Stevens, 1985; Lipham, 1981; Russel, Mazarella, White and Maurer, 1985)

5.2.7 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 จำแนกตามประเภทโรงเรียน พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญรัตน์ แสงดี (2532, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินสมรรถภาพและผลของการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครราชสีมา ที่พบว่า คุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนธรรมดา โรงเรียนในเครือคาทอลิก และเพื่อสอนภาษาจีน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ส่งผลทางบวกและทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ปัจจัยสถานการณ์โรงเรียน ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน สอดคล้องกับ ฮอย และมิสเกล (Hoy and Miskel, 1991, p. 288) ที่กล่าวว่าปัจจัยลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ลักษณะสถานการณ์ของโรงเรียน บรรยากาศองค์กร เป็นตัวแปรที่ทำให้การบริหารของผู้บริหารประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิผลของโรงเรียน

ปัจจัยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารส่งผลทางตรงต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร เนื่องจากคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบส่วนตัว ประกอบด้วยบุคลิกภาพ ความสามารถ ความรู้เกี่ยวกับงาน ศักยภาพ ระดับพลัง ทักษะทางสังคม ที่ผู้บริหารจะต้องประยุกต์ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะต่างๆ ในการบริหารงานโรงเรียนเพื่อให้งานเกิดความสำเร็จตามเป้าหมายเกิดประสิทธิผล สอดคล้องกับประสิทธิ์ สาระสันต์ (2542, หน้า 154) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า พฤติกรรมการบริหารมีส่วนสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนดีเด่น และผู้บริหารโรงเรียนไม่ดีเด่น มีส่วนแตกต่างกันมากที่สุด คือแรงจูงใจใฝ่อำนาจ รองลงมาคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์

สถานการณ์ของโรงเรียนส่งผลทางบวกและทางลบผ่านบรรยากาศของโรงเรียนไปยังประสิทธิผลของโรงเรียน เนื่องจากความพร้อม ความสามัคคีในโรงเรียน ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดี และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัสเซล และคณะ (Russel et al, 1987, p. 269) พบว่า การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนให้บรรลุผลสำเร็จ และส่งผลถึงความสำเร็จในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนและ

ประสิทธิผลของการจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก สถานการณ์โรงเรียนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของผู้นำผู้บริหาร เนื่องจากการที่ครูได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน ช่วยเหลือทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ มีผลทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โรงเรียนและโรงเรียน เพราะการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะมอบหมายงานให้ครูผู้ใดปฏิบัติงานใด จะต้องให้ทราบความรู้ ความสามารถ ความถนัด และมอบให้ตรงตามความสามารถเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อการปฏิบัติงานสำเร็จมีประสิทธิผลจะทำให้เกิดความภูมิใจ เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นและมีความพยายามที่จะปฏิบัติงานที่ยากให้สำเร็จได้ โดยการใช้พฤติกรรมกรปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับพฤติกรรมกรเป็นผู้นำขึ้นกับสถานการณ์ตามแนวคิดของฟีเดเลอร์ (Fiedler, 1976, p. 116) ที่ว่าแบบผู้นำหนึ่งจะเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง แต่อาจใช้ไม่ได้กับอีกสถานการณ์หนึ่งสืบเนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาทำให้ผู้บริหารมีการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการในการบริหาร มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ซึ่งกันและกัน การได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลาจะช่วยให้ผู้บริหารปรับเปลี่ยนการบริหารของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยจะต้องประสานเป้าหมายของโรงเรียนให้เข้ากับเป้าหมายที่ต้องการ ความเติบโตของสมาชิกในโรงเรียน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงาน วางแผนนโยบายในการบริหารงานให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน (ไพศาล ชาญสูงเนิน, 2542, หน้า 136) และการบริหารงานต้องอาศัยความรู้เรื่องการจัดองค์การ การชี้นำทิศทางการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงาน ชักจูงให้ความร่วมมือในการทำงาน ผู้ที่ต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถในการทำงาน และการตัดสินใจใช้สติปัญญาและความรู้ของตนเอง ในการช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูทำงาน เพื่อดำเนินภารกิจของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล (Gannon, 1982, p. 315; Sergiovanni, 1989, p. 384-391) ดังนั้นคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารจึงมีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ของโรงเรียนได้

บรรยากาศของโรงเรียน เป็นสภาพที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนมีผลมาจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มบุคคลในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนแห่งหนึ่งแตกต่างไปจากโรงเรียนอีกแห่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในโรงเรียน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดประสิทธิผล ผลการวิจัย พบว่า บรรยากาศของโรงเรียนส่งผลทางบวกทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สอดคล้องกับคิลเลียม (Killian, 1968, p. 202-203) พบว่า บรรยากาศของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อการคิด แรงจูงใจ ความพึงพอใจ ตลอดจนความสำเร็จของการปฏิบัติงานในโรงเรียน และฮาลปิน และครอฟ (Halpin and Croft, 1963, p. 133-152) พบว่า บรรยากาศของโรงเรียนมี 6 แบบ ตั้งแต่แบบที่พึงประสงค์จนถึงแบบที่ไม่พึงประสงค์ คือ บรรยากาศแบบแจ่มใส

(The Open Climate) สมาชิกในกลุ่มมีขวัญกำลังใจและมีความพึงพอใจในงาน บรรยากาศแบบอิสระ (The Autonomous Climate) ผู้บริหารมุ่งสร้างความสัมพันธ์และให้อิสระแก่ผู้ร่วมงาน ก่อให้เกิดความพึงพอใจในความสัมพันธ์อันมิตรมากกว่าความพึงพอใจในงาน บรรยากาศควบคุม (The Controlled Climate) ผู้บริหารเน้นความสำเร็จของผลงานสำคัญมากกว่าการสร้าง ความสัมพันธ์อันมิตรกับผู้ร่วมงาน บรรยากาศแบบสนิทสนม (The Familiar Climate) ผู้บริหารและผู้ร่วมงานมีความสัมพันธ์อันที่มิตรสหาย สนใจในงานน้อยกว่าการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว บรรยากาศแบบรวมอำนาจ (The Paternal Climate) ผู้บริหารออกคำสั่ง ควบคุม ตรวจสอบและ นิเทศการปฏิบัติงานผู้ร่วมงานอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ ไม่สร้างความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน บรรยากาศแบบเข้มเข่า (The Close Climate) ผู้บริหารขาดความรู้และไม่มีสมรรถภาพในการบริหารงาน ไม่อำนวยความสะดวกให้ในการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี เขต 3 ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำ ผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุประสิทธิผลได้นั้น เป็นผลมาจากปัจจัยด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติเป็นสำคัญ ทั้งนี้หากโรงเรียนมีการบริหารที่ดี มีการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายการประกันคุณภาพการศึกษา และได้รับความร่วมมือ ร่วมใจจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรในโรงเรียน หรือหน่วยงานอื่นภายนอก โรงเรียน ทุกโรงเรียนก็สามารถบรรลุประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาได้ทั้งสิ้น

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ในฐานะต้นสังกัดของผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยนี้ไปพิจารณาประกอบการจัดอบรมผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดว่า ควรจะมีการพัฒนาผู้บริหารเป็นการเฉพาะอย่างไร เช่น ด้านสถานศึกษาต้องจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และดัชนีชี้วัดผลผลิตและผลลัพธ์ด้านงบประมาณให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน เนื่องจากมีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค จนถึงระดับสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา และควรใช้ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานเป็นประจำ มีการเก็บ รวบรวมข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ด้านการจัดระบบมาตรการ ควบคุมภายในสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน มีระบบที่ดี มีประสิทธิภาพ เพื่อความเข้มแข็ง และ

สามารถแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

3) สถานศึกษาศวมีการสร้างเครือข่าย ขยายรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อแสวงหารูปแบบการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพในเรื่องต่างๆ ศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยให้ผู้สอนนำกระบวนการวิจัยมาผสมผสานหรือบูรณาการใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนา การดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การสรุปผลการแก้ปัญหา หรือพัฒนา และการรายงานผลการเรียนรู้ และการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และควรมีการทำวิจัยของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาตามความต้องการของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพอย่างแท้จริง

4) สถานศึกษาศวกำหนดนโยบายและกำกับติดตาม เน้นการบริหารจัดการศึกษาที่เน้นประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ โดยให้ใช้พลังศักยภาพทุกอย่างในการบริหารงาน มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ผู้เรียนรู้จักประหยัด รู้จักใช้ และรักษาทรัพยากร

5) สถานศึกษาศวจัดการฝึกอบรมครู อาจารย์ เพื่อพัฒนาศักยภาพของครู ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรอบรู้เท่าทันเหตุการณ์ และเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ ให้บุคลากรมีความรู้ สามารถนำความรู้วิทยาการ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ได้ศึกษามาปรับใช้กับการทำงานเพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายที่เกิดขึ้นกับกระแสโลก จะได้ขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษากระบวนการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาประเภทโรงเรียนในฝัน

3) นำผลการวิจัยไปเปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์การประเมินประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับมาตรฐานตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา

4) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรจะดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ผลวิจัยที่สามารถนำมาพัฒนาโรงเรียนให้เกิดความมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒินครินทร์